

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/lublin/przystanki-historia-i-k/tomaszow-lubelski/152600,Odwiedz-Izbe-Pamieci-Terroru-Komunistycznego-w-Tomaszowie-Lubelskim-WIDEO.html>

27.04.2024, 21:49

Odwiedź Izbę Pamięci Terroru Komunistycznego w Tomaszowie Lubelskim [WIDEO]

Izba Pamięci Terroru Komunistycznego w Tomaszowie Lubelskim jest placówką muzealną, znajdującą się w budynku dawnego aresztu tomaszowskiego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego - miejscu kaźni nazywanym „Smoczą Jamą”. Byli tam przetrzymywani, torturowani i mordowani przeciwnicy komunizmu, głównie żołnierze Armii Krajowej, Batalionów Chłopskich i Zrzeszenia WiN

Ekspozycja w Izbie zaprojektowana została przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie. Można na niej poznać historię komunistycznego terroru, sylwetki funkcjonariuszy i wspomnienia więźniów. Zrekonstruowany został również wygląd pokoju przesłuchań z narzędziami służącymi do torturowania więźniów.

Podobne więzienia znajdowały się we wszystkich miastach wojewódzkich i powiatowych, a nawet w gminach przy posterunkach milicji obywatelskiej. Tomaszowski areszt PUBP funkcjonował od 1944 do 1956 roku. Po jego zlikwidowaniu pomieszczenia te użytkowane były przez Sąd Rejonowy jako archiwum. Po przejęciu budynku przez Urząd Miasta powstała inicjatywa upamiętnienia historii tego miejsca.

Izba Pamięci znajduje się przy ul. Lwowskiej 64 i została otwarta dla zwiedzających w 2010 roku w 65. rocznicą odbicia 50 więźniów. Podczas otwarcia wydarzenia sprzed lat odtworzyły grupy rekonstrukcji historycznej z Tomaszowa Lubelskiego i Biłgoraja.

Godziny zwiedzania Izby Pamięci Terroru Komunistycznego

Można ją zwiedzać od wtorku do piątku w godzinach 10.00 – 15.00, a w soboty i niedziele od 11:00 do 17:00 po wcześniejszym umówieniu się. W poniedziałki Izba Pamięci jest nieczynna. Opiekunem Izby jest p. Józef Szajewski, tel. 507 498 757

Areszt Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Tomaszowie Lubelskim

Organizujący się w sierpniu 1944 r. w Tomaszowie Lubelskim Resort Bezpieczeństwa Publicznego zajął na swoją siedzibę kilka budynków, w tym willę należącą do lekarza Stefana Cybulskiego tzw. „Cybulówkę” (obecnie siedziba Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego ul. Lwowska 51).

Areszt UB został utworzony naprzeciwko, w dwóch połączonych bramą budynkach na ul. Lwowskiej – obecnie pod nr 62 i 64. Z powodu bestialskich metod śledczych miejsce to nazywano „rzeźnią”, a później „Smoczą Jamą”.

Nocą 13 listopada 1945 r. oddział partyzancki Zrzeszenia WiN z rejonu Narola, dowodzony przez por. Karola Kazimierza Kosteckiego „Kostka”, dokonał ataku na więzienie UB w Tomaszowie Lubelskim. Partyzanci idąc lasem dotarli na cmentarz miejski, gdzie spotkali się z przewodnikami. Unieruchomili linie telefoniczne. Później od tyłu przeszli pod budynek aresztu. Po sforsowaniu drewnianego płotu zaczęto wrywać łomami kraty w oknach. W tym czasie zastrzelono również jednego wartownika Mieczysława Kota, natomiast drugi zbiegł. Załoga UB rozpoczęła ostrzał z budynku „Cybulówki”. Oddział „Kostka” oddał w ich kierunku dwa strzały z „piata”. Jeden trafił w budynek, a drugi wywołał pożar składowanego paliwa. UB-owcy w popłochu uciekli z tyłu willi. W trakcie akcji partyzanci uwolnili około 50 więźniów. Po rozbiciu aresztu „Kostek” nie zdobywał siedziby UB, lecz wycofał się w kierunku Kadłubisk.

Obecnie w budynku przy ul. Lwowskiej 64 znajduje się Izba Pamięci Terroru Komunistycznego, natomiast budynek obok, przy ul. Lwowskiej 62, który również należał do tomaszowskiego PUBP, zajmuje dzisiaj bank BNP Paribas.

Odślonięcie tablicy na budynku byłego tomaszowskiego PUBP zwanego "Cybulówką", upamiętniającej rozbicie więzienia i odbicie więźniów.

Tablicę odsłonięto 11 listopada 1995 r., w 50. rocznicę odbicia więźniów z miejsca kaźni zwanego „Smoczą Jamą”, gdzie byli przetrzymywani i mordowani przeciwnicy komunizmu, głównie żołnierze Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Odślonięcia dokonali byli żołnierze Armii Krajowej: dowodzący akcją odbicia więźniów - Karol Kostecki ps. „Kostek”, Marian Warda „Polakowski”, Piotr Kosuń, Stanisław Wołoszyn oraz ksiądz Zygmunt Zuchowski.

Opcje strony